

RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU SERVICIILE PUBLICE DE RADIO ȘI TELEVIZIUNE

Daniel BUDA

*lect. univ. drd., Departamentul de Administrație
Publică, Facultatea de Științe Politice și Administrative,
Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca*

This article refers to the rapports between the Parliament, as legislative power, and the radio and television public services. These rapports are part of the tasks of the parliamentary control function, which is exercised by the Legislative power and they regard the legislative competences in the assignment of management procedure, the parliamentary control over their financial-budgetary activity, as well as over the activity rapports of the services presented to the Parliament. One of the major challenges is that of providing a real independence and autonomy for the public radio and television, in the conditions of the tendency of the Parliamentary power structure to be reflected at the service management structure level.

Raporturile dintre Parlament și serviciile publice de radio și televiziune sunt circumscrise funcției de control exercitată de legislativ, vizând aspecte legate de competențele legislativului în procedura de numire a conducerii acestor servicii, exercitarea controlului parlamentar asupra activității financiar-bugetare a serviciilor, precum și prezentarea de către acestea a unor rapoarte de activitate legislativului. Rolul legislativului în procedura de numire a conducerii televiziunii și radioului public diferă de la un stat la altul, mergând de la reglementarea unui rol exclusiv al Parlamentului în acest sens, până la partajarea acestui rol cu puterea executivă (Șefului statului sau Guvern). Parlamentul este totodată cel care adoptă legislația care reglementează organizarea și funcționarea televiziunii și radioului public.

Una din provocările importante ale acestor raporturi o reprezintă asigurarea unei independențe și autonomii reale a radioului și televiziunii publice, aspecte care sunt periclitare de tendința ca structura de putere a Parlamentului la un moment dat să se reflecte în structura de conducere a celor două servicii. Eșecul în rezolvarea acestei provocări conduce la un radio și o televiziune publică subordonate partidului sau partidelor aflate la putere și nu intereselor publice.

În contextul raporturilor dintre Parlament și serviciile publice de radio și televiziune prezintă importanță și raporturile legislativului cu Autoritatea audiovizualului, organism care asigură respectarea

*Revista Transilvană
de Științe Administrative,
3(15), 2005, pp. 5-17*

legislației specifice de către societățile de radio și televiziune – publice sau private –, și implicit este organismul care efectuează controlul acestora cu puterea de a aplica sancțiuni. Parlamentul intervine și în procedura membrilor acestui organism, având un rol exclusiv sau partajat cu cel al executivului, și este cel care adoptă cadrul regulamentar de organizare și funcționare a acestui organism.

În fine, sub aspectul raporturilor dintre Parlament și aceste servicii publice este semnificativă existența unor canale publice de televiziune parlamentară, canale care există într-un număr limitat de state, dar care constituie o importantă interfață între activitatea legislativului și cetățeni.

1. România

În România postdecembristă, serviciile publice de radio și televiziune au capătat o atenție deosebită, în contextul rolului jucat de aceste instituții în cursul evenimentelor din Decembrie 1989, precum și datorită faptului că mass-media în general constituia un factor important în revenirea la democrație și la libertatea de exprimare. Pe de altă parte, Societățile publice de radio și televiziune reprezintă – datorită vârstei infrastructurii teritoriale de care dispun – o componentă importantă a mass-media, aceasta la rândul ei fiind considerată ca a patra putere în stat.

Constituția din 1991 conține referiri la serviciile publice de radio și televiziune în art. 31 – consacrat dreptului la informație –, alin.5: «Serviciile publice de radio și de televiziune sunt autonome. Ele trebuie să garanteze grupurilor sociale și politice exercitarea dreptului la antenă. Organizarea acestor servicii și controlul parlamentar asupra activității lor se reglementează prin lege organică».

Textul constituțional fixează trei repere în reglementarea serviciilor publice de radio și televiziune: în primul rând, aceste servicii sunt autonome; în al doilea rând, aceste servicii au obligația să garanteze grupurilor sociale și politice dreptul de a avea acces la aceste servicii; în al treilea rând, aceste servicii se află sub control parlamentar.

Legea organică la care face trimitere textul constituțional este Legea nr. 41 din 17 iunie 1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune¹.

Potrivit acestei legi, Societatea Română de Radiodifuziune și Societatea Română de Televiziune, ca servicii publice autonome de interes național, independente editorial, se înființează prin reorganizarea Radioteleviziunii Române. Societatea Română de Radiodifuziune și Societatea Română de Televiziune sunt persoane juridice, au sediul în municipiul București și își desfășoară activitatea sub controlul Parlamentului.

Caracterul autonom al celor două servicii este asigurată de mai multe prevederi ale legii:

- activitatea serviciilor publice de radiodifuziune și de televiziune este autonomă și independentă editorial;
- autonomia și independența editorială a serviciilor publice de radiodifuziune și de televiziune sunt garantate prin lege;
- programele acestor servicii sunt ocrotite de orice ingerințe ale autorităților publice, precum și de influențele oricăror partide, formațiuni social-politice, sindicale, organisme comerciale și economice sau grupuri de presiune;
- este interzisă exercitarea oricărei forme de constrângere fizică sau psihică, a oricărei presiuni sau acțiuni de intimidare împotriva personalului de specialitate din serviciile publice de radiodifuziune și de televiziune, de natură să-l împiedice de exercitarea profesiei sau să aducă atingere prestigiului său social și profesional;
- personalul de specialitate al acestor servicii nu poate face parte din partide sau alte formațiuni politice și nici nu poate promova prin activitatea pe care o desfășoară ideile sau programele acestora;

¹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 153 din 18 iunie 1994

- membrii Parlamentului și ai Guvernului nu pot face parte din consiliile de administrație ale celor două societăți.

Controlul parlamentar asupra serviciilor publice de radio și televiziune vizează următoarele aspecte: procedura de numire a conducerii celor două Servicii, avizarea de către Parlament a unor acte ale conducerii celor două servicii, exercitarea controlului parlamentar asupra activității financiar-bugetare a celor două Societăți, prezentarea în Parlament a rapoartelor de activitate a acestor servicii.

În ceea ce privește procedura de numire a conducerii celor două servicii, legea organică conține reglementări în art. 20-22.

Astfel, Președintele și membrii Consiliului de administrație ai Societății Române de Radiodifuziune, respectiv ai Societății Române de Televiziune, se numesc de către Parlament. Consiliul de administrație al fiecărei Societăți se compune din 13 membri, desemnați prin votul majorității deputaților și senatorilor în sesiunea comună a celor două Camere. Listele de candidați se înaintează birourilor permanente ale celor două Camere, după cum urmează:

- a) grupurile parlamentare din cele două Camere înaintează propuneri pentru 8 locuri;
- b) Președintele României pentru 1 loc;
- c) Guvernul pentru un loc;
- d) personalul de specialitate, prin vot secret, candidații pentru 2 locuri;
- e) grupurile parlamentare ale minorităților naționale, pentru 1 loc.

Propunerile pentru locurile prevăzute la alineatul precedent nu pot depăși dublul numărului de locuri stabilite.

Birourile permanente ale celor două Camere înaintează listele către comisiile permanente de resort, în vederea audierii și selecționării candidaților. Comisiile lucrează în sesiunea comună și decid asupra candidaților propuși cu votul a două treimi din membrii acestora. Ele propun plenului celor două Camere câte o listă de 13 candidați pentru fiecare societate, conform structurii prevăzute.

Metodologia audierii în comisiile permanente de resort se stabilește în sesiunea comună a celor două comisii și va fi dată publicității cu 15 zile înainte de data audierii. Președinții consiliilor de administrație se numesc de către Parlament în sesiunea comună, dintre membrii consiliilor, la propunerea comisiilor permanente de resort, cu respectarea procedurilor de audiere și de vot prevăzute în acest articol.

Membrii consiliului de administrație sunt numiți pe o perioadă de 4 ani. Membrii Parlamentului și ai Guvernului nu pot face parte din consiliile de administrație ale celor două Societăți.

Comisiile permanente de resort reunite ale celor două Camere ale Parlamentului, la sesizarea consiliului de administrație al fiecărei Societăți, propun Parlamentului, cu votul a două treimi din numărul membrilor lor, înlocuirea unui membru a cărui activitate este necorespunzătoare, precum și completarea locurilor vacante ivite din diferite motive, în perioada mandatului. Membrul numit va funcționa numai până la îndeplinirea acestei perioade.

Locurile vacante în consiliul de administrație al fiecărei Societăți sunt anunțate public în termen de 15 zile.

Comisiile pentru cultură, artă și mijloace de informare în masă ale Camerei Deputaților și Senatului, reunite, organizează audieri publice pentru candidați și prezintă Parlamentului propuneri pentru ocuparea locurilor vacante în termen de 30 de zile de la data anunțării.

Președintele și membrii consiliului de administrație depun în fața Parlamentului următorul jurământ: «Jur să respect Constituția și legile țării, să apăr interesele României, drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, să-mi îndeplinesc cu onoare, conștiință și fără părtinire atribuțiile ce-mi revin potrivit funcției și să păstrez secretul profesional. Așa să-mi ajute Dumnezeu!».

Parlamentul controlează cele două Societăți și sub aspect bugetar. Activitatea financiară a Societății Române de Radiodifuziune și a Societății Române de Televiziune se desfășoară pe baza bugetelor proprii.

Sursele financiare se asigură din venituri proprii, alte surse, precum și din alocații de la bugetul de stat, pentru destinațiile prevăzute în legea organică. Conturile de execuție a bugetelor celor două Societăți vor fi prezentate Parlamentului o dată cu rapoartele anuale, cu avizul comisiilor pentru cultură, artă și mijloace de informare în masă, precum și al celor pentru buget, finanțe, reunite, ale celor două Camere ale Parlamentului și vor fi date publicității.

Statutul ziaristului de radiodifuziune și televiziune intră în sfera raporturilor de control parlamentar, drepturile și obligațiile acestor ziariști fiind elaborate de o comisie partitară, formată din membrii fiecărui consiliu de administrație și delegați ai plenului realizatorilor de emisiuni de radio sau televiziune, și sunt aprobate de consiliile de administrație ale Societăților pe baza avizului comisiilor parlamentare de resort.

Pe de altă parte, Legea organică prevede ca modalitate de exercitare a controlului parlamentar asupra celor două Servicii avizul parlamentar în activitatea de elaborare a unor acte juridice, normative sau individuale emise de consiliile de administrație ale televiziunii și radioului public. Astfel, consiliile de administrație ale celor două Servicii, în termen de 60 de zile de la constituire, prezintă comisiilor pentru cultură, artă și mijloace de informare în masă ale Parlamentului, regulamentele de organizare și funcționare, inclusiv regulamentul privind păstrarea, arhivarea, accesul și schimburile documentare și patrimoniale cu Societăți similare din țară și străinătate².

Potrivit art. 52 din Legea organică, Consiliul de administrație al Societății Române de Radiodifuziune și cel al Societății Române de Televiziune prezintă anual Parlamentului, sau când acesta hotărăște, rapoarte asupra activității desfășurate în anul precedent și cu privire la programul de activitate pentru anul în curs. Aceste rapoarte constituie instrumentul de informare a deputaților și senatorilor asupra activității desfășurate de cele două Servicii, constituind totodată temeiul declanșării unor modalități de control parlamentar.

Reglementarea actuală a raporturilor dintre Parlament și Societățile publice de radio și televiziune sunt criticabile din mai multe puncte de vedere, aceste critici fiind inspirate de realitățile postdecembriste.

În primul rând în ceea ce privește modalitatea de desemnare a membrilor Consiliilor de administrație a celor două Servicii se poate constata că structura acestor Consilii poate fi influențată de majoritatea parlamentară existentă la un moment dat. Astfel, din cei 13 membri ai fiecărui Consiliu de administrație, 8 sunt propuși de grupurile parlamentare, fără a mai include și propunerea făcută de grupul minorităților Naționale. Structura acestor Consilii de administrație reflectă structura de putere a partidelor reprezentate în Parlament. Conducerea celor două Servicii este legată, prin urmare, de partidul sau partidele politice aflate la putere, fapt care este accentuat și de durata mandatului de 4 ani a Consiliilor de administrație, care coincide cu durata mandatului Parlamentului. În consecință, televiziunea și radioul public în România postdecembristă au fost percepute ca instrumente aflate la îndemâna partidului sau partidelor aflate la putere.

Al doilea element criticabil sub aspectul reglementărilor în vigoare referitoare la raporturile dintre Parlament și Societățile publice de radio și televiziune îl reprezintă dependența financiară a acestor Societăți de bugetul de stat și, indirect, de Parlament. Cele două Societăți administrează și dispun de bunurile din patrimoniul lor sub control parlamentar. Veniturile proprii ale celor două Societăți nu au ajuns la nivelul la care susținerea bugetară de stat să poată fi nesemnificativă. Taxa radio-tv, stabilită printr-un act normativ al Parlamentului, constituie în fond una din sursele financiare principale ale celor două Societăți, la care se adaugă alocațiile bugetare de stat votate tot de Parlament. O reală independență a Serviciilor publice de radio și televiziune față de puterea existentă la un moment dat și care dă configurația Parlamentului – care controlează aceste Servicii – nu poate fi asigurată în lipsa unei reale independențe financiare.

² art.51 din Legea nr.41/1994

În prezent există depuse la Parlament două proiecte legislative care au ca obiect organizarea și funcționarea radioului și a televiziunii publice.

Primul proiect³ aduce doar unele amendamente la Legea nr. 41/1994, mai ales cu privire la conducerea celor două Societăți. Astfel, potrivit acestui proiect, funcția de Director general al societății ar urma să se ocupe prin concurs, pe baza unor criterii stabilite de Consiliul de administrație. Pentru alegerea directorului general ar fi necesar votul majorității absolute a membrilor Consiliului de administrație. Schimbarea din funcție a acestui director înaintea terminării mandatului de 4 ani se face cu votul a 2/3 din numărul membrilor Consiliului de administrație.

Principala modificare adusă de acest proiect este separarea funcțiilor de Director general de cea de Președinte al Consiliului de administrație. În timp ce Consiliul de administrație ar urma să devină organul colectiv de conducere al Societății, Directorul general ar deveni managerul ei.

Cel de-al doilea proiect de lege⁴ se referă la un act normativ nou cu privire la organizarea și funcționarea SRR și SRTV. Potrivit inițiatorilor, acest proiect își propune, între altele, separarea funcției de Președinte al Consiliului de administrație de cea de Director General, decalarea alegerii Consiliului de administrație de alegerile parlamentare și mărirea mandatului Consiliului la 5 ani, includerea în Consiliile de administrație a SRR și SRTV a doi reprezentanți ai societății civile, înființarea unei Comisii comune pentru activitate editorială, formată din doi reprezentanți ai societății civile, cu rolul de a evalua periodic și a întocmi rapoarte privind politica editorială, asigurarea independenței editoriale la SRR și SRTV.

Potrivit acestui proiect, membrii Consiliului de administrație ai SRR și SRTV ar urma să fie desemnați prin votul majorității deputaților și senatorilor în ședința comună a celor două Camere. În privința candidaților, grupurile parlamentare reunite din cele două Camere ar înainta propuneri pentru 7 locuri, grupurile parlamentare ale minorităților naționale, altele decât cea maghiară, pentru 1 loc, Președintele României pentru 1 loc, Guvernul pentru 1 loc și Societatea civilă pentru 2 locuri, personalul angajat pentru 1 loc. După audierea în comisiile de specialitate, urmează votul candidaților în plenul Parlamentului, listele de candidați aprobându-se cu votul majorității deputaților și senatorilor exprimat secret, prin bile.

Consiliul de administrație astfel ales își alege, la rândul său președintele, cu majoritate calificată, pentru un mandat de 5 ani, care ar putea înceta, între altele, în cazul în care comisiile permanente de specialitate ale Parlamentului ar propune demiterea acestuia ca membru al Consiliului de administrație.

Funcția de director al Societății ar urma să se ocupe prin concurs, pe baza criteriilor stabilite de Consiliul de administrație, pentru ocuparea acestei funcții fiind necesar votul majorității absolute a membrilor Consiliului de administrație.

Proiectul nu exclude însă din rândul resurselor financiare ale SRR și SRTV fondurile primite de la bugetul de stat, fapt de natură să afecteze într-o oarecare măsură independența activității acestora. Totodată proiectul consacră controlul parlamentar asupra activității celor două societăți. Comisiile parlamentare pentru cultură, artă și mijloace de informare în masă ale Camerei și Senatului ar avea dreptul să solicite un raport anual, împreună cu contul de execuție bugetară a fiecărei societăți, rapoarte cu privire la problemele specifice activității celor două societăți și orice fel de informații și documente privitoare la activitatea acestora. Respingerea de către Parlament a raportului anual ar atrage, potrivit proiectului, demiterea de drept a Consiliului de administrație al societății respective.

Raporturile dintre Parlament și Societățile publice de radio și televiziune sunt influențate și de raporturile celui dintâi cu Consiliul Național al Audiovizualului (CNA). Potrivit Legii audiovizualului,

³ PL nr.195/ 23.05.2005 depus de Deputatul UDMR Kelemen Hunor.

⁴ PL nr.262/ 22.06.2005 depus de Deputata PNL Raluca Turcan, Deputatul PD Valentin Iliescu, Deputatul PD Cristian Rădulescu și Senatorul Adrian Cioroianu

nr. 504 din 11 iulie 2002⁵, Consiliul Național al Audiovizualului este autoritatea unică de reglementare în domeniul serviciilor de programe audiovizuale. Acest Consiliu exercită controlul asupra conținutului serviciilor de programe oferite de radiodifuzori și a ofertei de servicii de programe asigurate de distribuitorii de servicii, control care se realizează, de regulă, periodic și ori de câte ori Consiliul consideră că este necesar sau primește o plângere cu privire la nerespectarea de către un radiodifuzor a prevederilor legale, a normelor de reglementare în domeniu sau a obligațiilor înscrise în licența audiovizuală.

În consecință, CNA asigură și controlul programelor Serviciilor publice de radio și televiziune, emițând dispoziții care au caracter obligatoriu pentru aceste Servicii.

În ceea ce privește raporturile dintre CNA și Parlament, un prim aspect îl constituie numirea membrilor CNA. Potrivit art. 11 al Legii audiovizualului, Consiliul este compus din 11 membri și este numit de Parlament, la propunerea:

- a) Senatului: 3 membri;
- b) Camerei Deputaților: 3 membri;
- c) Președintelui României: 2 membri;
- d) Guvernului: 3 membri.

Propunerile nominalizează candidatul pentru postul de titular, precum și candidatul pentru postul de supleant și se înaintează birourilor permanente ale celor două Camere, în termen de 15 zile de la data declanșării procedurii de numire. Birourile permanente ale celor două Camere înaintează propunerile comisiilor permanente de specialitate, în vederea audierii candidaților în ședință comună. În urma audierii comisiile permanente de specialitate întocmesc un aviz comun pe care îl prezintă în ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului. Candidaturile se aprobă cu votul majorității deputaților și senatorilor.

Durata mandatului membrilor Consiliului este de 4 ani, iar numirea acestora se face eșalonat, în funcție de expirarea mandatului. În cazul în care un loc în Consiliu devine vacant înaintea expirării mandatului, acesta va fi ocupat de supleant până la expirarea mandatului inițial de 4 ani. Membrii Consiliului pot fi demși, la propunerea comisiilor de specialitate ale Parlamentului, în următoarele situații: a) în cazul incapacității de a-și exercita funcția pentru o perioadă mai mare de 6 luni; b) în cazul unei condamnări penale aplicate printr-o hotărâre judecătorească rămasă definitivă. În scopul aplicării procedurii de demitere a membrilor Consiliului, Consiliul sesizează Parlamentul⁶.

Consiliul este condus de un președinte, asimilat funcției de ministru, numit prin votul Parlamentului, dintre membrii Consiliului, la propunerea acestora. Mandatul este de 2 ani și poate fi reînnoit o singură dată⁷.

Din prevederile legii referitoare la numirea membrilor CNA rezultă că, la fel ca și în cazul conducerii Societăților publice de radio și televiziune, structura politică a Parlamentului influențează într-o bună măsură structura acestui Consiliu.

Al doilea aspect al raporturilor dintre Parlament și CNA îl constituie prezentarea de către acesta din urmă a raportului anual de activitate. Potrivit art. 20 din Legea audiovizualului, activitatea Consiliului este analizată de către Parlament, prin dezbateră raportului anual, care se prezintă pentru anul anterior, și ori de câte ori comisiile de specialitate ale Parlamentului solicită președintelui Consiliului rapoarte specifice. Raportul anual de activitate a Consiliului se depune la comisiile de specialitate ale Parlamentului, până la data de 15 aprilie. În situația în care comisiile de specialitate resping raportul anual al Consiliului, acesta este obligat ca în termen de 30 de zile să prezinte comisiilor reunite un program de măsuri concrete pentru remedierea lipsurilor semnalate, program ce va fi depus spre

⁵ Publicată în Monitorul Oficial nr.432 din 22 iulie 2002

⁶ art.13 din Legea audiovizualului nr.504/2002

⁷ Idem, art.14

dezbateri și aprobare comisiilor de specialitate ale Parlamentului. Raportul comisiilor de specialitate asupra raportului anual de activitate a Consiliului și, după caz, programul de măsuri se supun dezbaterii în plenul Camerelor reunite ale Parlamentului, în prezența membrilor Consiliului. Membrii Consiliului au obligația să își însușească concluziile rezultate în urma dezbaterilor și să își asume răspunderea pentru îndeplinirea programului de măsuri stabilit prin hotărâre a Parlamentului. Raportul comisiilor de specialitate se referă la legalitatea activităților Consiliului, precum și la corectitudinea și transparența operațiunilor financiare.

În îndeplinirea misiunii sale de garant al interesului public, Consiliul are obligația de a publica rapoarte periodice privind modul în care își exercită atribuțiile. Raporturile dintre Parlament și CNA prezintă importanță nu doar din perspectiva raporturilor dintre Parlament și Societățile publice de radio și televiziune ci și a raporturilor dintre Parlament și Societățile private de profil, atâta timp cât licența audiovizuală se eliberează în baza unei decizii a Consiliului și se ridică tot în baza unei astfel de decizii, desigur în condițiile legii, adică în baza unei reglementări stabilite de Parlament.

2. Alte state

2.1. Parlamentul și taxa pentru radioul public și televiziunea publică

În țările Europei de Est și în câteva țări occidentale există televiziuni finanțate exclusiv de la bugetul statului. Această soluție este cea mai simplă pentru asigurarea unei misiuni de serviciu public. Cei care administrează aceste televiziuni sunt puși la adăpost de reacțiile publicului față de producțiile lor, dar angajații lor sunt niște simpli funcționari, fapt care are drept consecință limitarea libertății în materie de informație, devenind un purtător de cuvânt al puterii.

Cel mai adesea posturile radio-tv publice sunt alimentate de o redevență al cărui cuantum nominal este votat anual de Parlament și achitat de posesorii de receptoare. Această taxă le garantează conducătorilor de posturi o independență în programe, la adăpost de o eventuală sancțiune a pieței și a telespectatorilor. Finanțarea prin taxa de abonament devine problematică datorită a două aspecte: pe de o parte, tendința continuă de creștere a abonamentelor este stopată de factorul politic, astfel încât singura sursă de creștere a bugetului o reprezintă mărirea numărului de abonați; pe de altă parte, coeficientul de acoperire a taxei de abonament este în continuă scădere, telespectatorii refuzând să achite taxa.

FRANȚA

Sub aspectul taxei pentru televiziunea publică, se plătește o singură taxă pe locuință, un al doilea televizor instalat într-o casă de vacanță implicând o a doua taxă de licență TV. Taxa se fixează anual. Taxa de licență TV reprezintă 0,43% din venitul brut pe locuitor în anul 2000. Pe lângă taxa de licență, la *France2* cca.49,5% din venituri provin din publicitate.

ANGLIA

Canalele și serviciile naționale ale *BBC* sunt finanțate prin vânzarea licențelor TV (taxa de licență), care îi conferă deținătorului dreptul de a recepționa semnale TV. Locuințele individuale trebuie să cumpere anual o taxă de licență, indiferent de numărul televizoarelor deținute. Taxa de licență reprezintă 0,67% din venitul brut pe locuitor. *BBC* (canalele naționale, pentru Anglia) nu difuzează publicitate, la fel ca și celelalte televiziuni publice din Suedia, Norvegia și Finlanda, care sunt finanțate prin taxă de licență TV.

BELGIA

Taxa de licență radio/tv se plătește pe tot anul și nu este rambursabilă. Se achită începând cu 1 aprilie, dacă numele de familie începe cu o literă cuprinsă între A și J și începând cu 1 octombrie, dacă numele de familie începe cu o literă cuprinsă între K și Z. Se plătește separat și pentru radioul din automobil.

Taxa de licență TV reprezintă 0,70% din venitul brut pe locuitor, iar 39% din veniturile RTBF provin din publicitate radio-tv.

IRLANDA

Plătesc taxa de licență audiovizuală toate persoanele fizice, instituțiile și firmele, care dețin echipamente capabile să recepționeze semnal TV. În cazul caselor de vacanță se plătește abonament și pentru aparatul de acolo.

Abonamentul pentru taxa de licență se reînnoiește anual. Valoarea taxei este de numai 29 cenți/zi, adică 0,38% din venitul brut pe locuitor, fiind cea mai mică taxă din țările UE. De aceea, veniturile RTE din publicitate și sponsorizare se ridică la 54,3% din bugetul televiziunii publice irlandeze.

OLANDA

Parlamentul olandez a decis în 1999 înlocuirea taxei de licență tradiționale printr-o taxă specială, care se adaugă la impozitul pe venit. Noul sistem, intrat în vigoare de la 1 ianuarie 2000, garantează serviciului public de televiziune olandez o sumă fixă obținută prin finanțare publică, care se indexează în funcție de inflație și se colectează ca parte a impozitului pe venit. Taxa pentru audiovizual nu este progresivă, iar procentajul este astfel stabilit, încât suma totală colectată are aproximativ aceeași valoare ca totalul taxei de licență din vechiul sistem. Diferă, însă, numărul de plătitori. Înainte de 2000, taxa era pe gospodărie (sau persoană juridică), când se deținea cel puțin un aparat de radio și/sau televizor. Acum, toți cei 9,7 milioane olandezi plătitori de impozit contribuie prin impozitul lor pe venit la finanțarea audiovizualului public, indiferent dacă au sau nu radio și/sau televizor.

DANEMARCA

Taxa de licență radio-tv este fixată de către Parlament, pentru o perioadă de 4 ani. Cea mai mare parte a taxei (82,1%) merge la *DR*, întrucât *TV2* (16,8%) este finanțat din reclame. Valoarea taxei de licență este de 5,42 DKK/zi pentru mai multe canale, iar doar pentru *DR* 4,45 DKK, inclusiv TVA.

Taxa de licență reprezintă 0,70% din venitul brut pe locuitor (anul 2000). De menționat că 67,6% din venitul serviciului public de radio-tv danez *TV2* provine din publicitate.

SUEDIA

Televiziunea publică este finanțată din fondurile fixate anual de către Parlament. Aceste fonduri provin din «fondurile de audiovizual», care se află depuse într-un cont la dispoziția Ministerului Finanțelor, către care este vărsată taxa de licență.

Valoarea taxei de licență este fixată de către Parlament. Din această taxă de licență este finanțată și activitatea Comisiei audiovizualului. Taxa de licență TV reprezintă 0,63% din venitul brut pe locuitor. În Suedia, nu există reclamă la posturile publice radio-tv, care sunt finanțate prin taxa de licență TV.

2.2. Parlamentul și Autoritatea audiovizualului

În toate statele există o instituție omoloagă Consiliului Național al Audiovizualului din România, care poartă diverse denumiri și ai cărui membri sunt numiți fie executiv, fie de legislativ sau de ambele.

FRANȚA

Consiliul Superior al Audiovizualului este un colegiu compus din 9 membri – consilieri - numiți prin decret de către Președintele Republicii. Trei dintre ei sunt desemnați de către Președinte, trei de către Președintele Senatului și trei de către Președintele Adunării Naționale⁸.

CSA numește președinții televiziunilor și radiourilor publice, eliberează autorizațiile pentru stațiile radio, pentru televiziunile locale, pentru canalele de televiziune difuzate prin cablu, prin satelit, prin internet și prin alte mijloace. Tot CSA transmite avize Guvernului asupra proiectelor de legi și de decrete care în materie de audio-vizual, gestionează și atribuie frecvențele radio-tv. CSA veghează la respectarea pluralismului politic și sindical pe antenele radio-tv, organizează campaniile oficiale

⁸ Sursa: www.csa.fr

radiotelevizate a diferitelor alegeri (prezidențiale, legislative etc.) și asigură respectarea de către toți difuzorii a legislației în materie, putând aplica sancțiuni în acest sens.

BELGIA

Comunitatea franceză are în materie un Consiliu Superior al Audiovizualului⁹, care are rolul de a da avize, de a controla anual *RTBF*-sens în care are și putere de sancțiune. De altfel, *RTBF* are obligația să prezinte un raport anual Consiliului cu privire la activitățile sale. Pentru a fi reprezentativ pentru lumea audiovizuală pe care o supervizează, toți actorii acesteia sunt reprezentați în cadrul Consiliului.

Consiliul are ca organe proprii Colegiul de autorizare și de control, Colegiul de avizare și Biroul Consiliului. Colegiul de autorizare și control este compus din 6 membri, din care 3 sunt desemnați de Consiliul comunității franceze și 3 de către Guvern pentru un mandat de 4 ani, reînnoibil. Acest colegiu exercită două tipuri de competențe: una de autorizare și una de control, aceasta din urmă fiind însoțită de competența de a sancționa editorul, distribuitorul de servicii, operatorul de rețea în caz de nerespectare a obligațiilor legale.

Colegiul de avizare se compune din 30 de membri (având fiecare un supleant) desemnați de Guvern pentru un mandat de 4 ani reînnoibil. Colegiul are ca misiune principală de a emite avize la cererea Guvernului, a Parlamentului și Comunității franceze asupra oricărei chestiuni referitoare la audiovizual, inclusiv comunicarea publicitară.

Biroul se compune dintr-un președinte și 3 vicepreședinți, desemnați de Guvern pentru un mandat de 5 ani, reînnoibil. Biroul are putere de a îndeplini în mod autonom toate actele utile și necesare pentru exercitarea competențelor CSA și pentru administrarea acestuia. Biroul reprezintă CSA în justiție în raport cu terții, coordonează și organizează lucrările CSA, veghează la conformitatea avizelor acestuia cu dreptul intern și european. În îndeplinirea misiunilor sale, Biroul poate face Guvernului toate recomandările pe care le consideră utile.

ITALIA

Autoritatea Regulamentară a Comunicațiilor (AGCOM)¹⁰ este o autoritate independentă instituită de Legea nr. 249 din 31 iulie 1997. Independența și autonomia sunt elementele care caracterizează activitatea și deciziile Autorității. Totuși Parlamentul este cel care îi stabilește competențele, îi definește statutul și îi alege membrii. Autoritatea are în structură un Președinte, Comisia pentru infrastructură și rețele, Comisia pentru servicii și Consiliul. Președintele este numit prin decret prezidențial de către Președintele Republicii, la propunerea Președintelui Consiliului de miniștri în acord cu Ministrul Comunicațiilor și ținând cont de opinia comisiei parlamentare de profil.

Fiecare din cele două comisii sunt organisme colegiale compuse din Președintele Autorității și câte patru membri. Acești membri sunt aleși de Senat și de Camera Deputaților.

PORTUGALIA

Înalta Autoritate pentru Comunicare Socială (AACS)¹¹ este un organ constituțional, care funcționează pe lângă Adunarea Republicii și este compus din 11 membri: 1 Președinte, desemnat de Consiliul Superior al Magistraturii; 5 membri aleși de Adunarea Republicii; 3 membri desemnați de jurnaliști, entitățile patronale, asociațiile de consumatori; 1 membru desemnat de Guvern și 1 membru cooptat de aceștia toți. Mandatul acestora este de 4 ani.

SUEDIA

Autoritatea Suedeză Radio-TV¹² este un organism guvernamental competent în domeniul media. Autoritatea are în frunte un Director general care are putere executivă și care este numit de Guvern. Un consiliu special de supraveghere este compus din 3 persoane, numite de asemenea de Guvern.

⁹ Sursa: www.rtbef.be

¹⁰ Sursa: www.agcom.it

¹¹ Sursa: www.aacs.pt

¹² Sursa: www.rtvv.se

Autoritatea este cea care acordă licențe de emisie radio-tv, monitorizează evoluțiile din domeniul media, asigură respectarea Radio and TV Act.

STATELE UNITE

Comisia Federală de Comunicații (FCC)¹³ este o agenție guvernamentală independentă dar direct responsabilă în fața Congresului. Comisia a fost instituită de Communications Act din 1934 și este însărcinată să reglementeze comunicațiile interstatale prin radio, televiziune, satelit și cablu. Comisia este condusă de 5 comisari numiți de Președinte și confirmați de Senat pentru un mandat de 5 ani. Dintre aceștia Președintele SUA numește un președinte și doar maxim trei pot fi membri ai aceluiași partid. Competențele Consiliului sunt exercitate de Birouri și oficii.

2.3. Parlamentul și conducerea radioului și televiziunii publice

Sub aspectul raporturilor dintre Parlament și radioul public, respectiv televiziunea publică prezintă importanță numirea/desemnarea conducerii acestor societăți publice. Sub acest aspect realitățile naționale nu sunt identice, conducerea radioului și televiziunii publice fiind propusă ori numită fie de către Ministerul de resort sau un departament al executivului, fie de către întreg cabinetul guvernamental, fie de către Parlament în ansamblul său – reflectând o situație de putere politică de moment –, fie prin procedură parlamentară stabilită de Constituție sau lege, fie printr-o procedură specială stabilită printr-o lege specifică sau prin statutul său de autonomie. În cazul procedurilor politice, votul final revine pur și simplu majorității guvernamentale sau deciziile sunt rezultatul unor negocieri și compromisuri între grupurile parlamentare, supuse ulterior votului plenului parlamentar. În cazul unor proceduri speciale, prevăzute de lege, autonomia societăților publice de difuziune este acordată fie de reprezentanții majorității guvernamentale, fie de reprezentanții grupurilor politice reprezentate în Parlament, fie de reprezentanții societății civile, de cei ai organismelor neguvernamentale și profesionale.

FRANȚA

Legea din 30 septembrie 1986, modificată prin legea din 1 august 2000, este actul normativ care reglementează statutul, organizarea și funcționarea serviciului public de televiziune în Franța¹⁴. Televiziunea publică franceză este organizată ca un ansamblu coerent, *France Télévisions* reunind trei canale: *France2*, *France3*, *France5*. Din 2004 acestui grup i s-a reunit *RFO* (Réseau France Outre Mer). În ceea ce privește radioul public, există *Radio France* și *Radio France International*.

Consiliul de administrație al societății France Televisions cuprinde 14 membri al căror mandat este de 5 ani: 2 parlamentari desemnați de Adunarea Națională și de Senat; 5 reprezentanți ai statului; 5 personalități calificate numite de Consiliul Superior al Audiovizualului, din care una din rândul mișcării asociative, una din rândul lumii creației sau a producției audiovizuale ori cinematografice și una din teritoriile de peste mări; 2 reprezentanți ai personalului. Consiliul Superior al Audiovizualului numește pentru 5 ani, cu majoritatea membrilor săi, Președintele Consiliului de administrație al France Televisions dintre persoanele desemnate de Consiliu. Acest Președinte este totodată președintele consiliilor de administrație a societăților *France2*, *France3*, *France5* și *Réseau France outre-mer*.

Directorii generali ai acestor societăți sunt desemnați de Consiliul de administrație al *France Televisions* la propunerea Președintelui acestuia. Consiliul de administrație al fiecăreia din societățile *France2*, *France3* și *France5* se compune din președinte și alți 7 membri: 2 parlamentari desemnați de Adunarea Națională și Senat; 2 reprezentanți ai statului numiți prin decret; o personalitate calificată numită de Consiliul Superior al Audiovizualului dintre personalitățile calificate numite de acest Consiliu și Consiliul de administrație al France Television; 2 reprezentanți aleși ai personalului. Conducerea societății *Réseau France outre-mer*, cu precizarea că reprezentanții statului sunt în număr de 4, iar personalitățile calificate sunt 3.

¹³ Sursa: www.fcc.gov

¹⁴ Sursa: www.francetelevisions.fr

În ceea ce privește *Radio France* și *Radio France International*, consiliul de administrație este compus din 2 parlamentari, desemnați de Adunarea Națională și Senat, 4 reprezentanți ai statului, 4 personalități calificate numite de Consiliul Superior al Audiovizualului și 2 reprezentanți ai personalului. Președintele *Radio France* este numit pentru 5 ani de Consiliul Superior al Audiovizualului, cu majoritatea membrilor săi, dintre personalitățile desemnate de Consiliul de administrație. Președintele *Radio France Internațional* este numit pentru 5 ani de CSA cu majoritatea membrilor săi, dintre reprezentanții statului în Consiliul de administrație.

MAREA BRITANIE

BBC (British Broadcasting Corporation)¹⁵ – instituția publică de radio și televiziune din Marea Britanie – funcționează în temeiul unei Carte Regale, reînnoită la intervale regulate de timp. Ultima Cartă Regală a intrat în vigoare în 1996 și este valabilă până în 2006.

BBC are un Consiliu de conducere compus din 9-12 guvernatori, dintre care un reprezentant al Scotiei, unul al Țării Galilor și unul al Irlandei de Nord. Consiliul este numit de Regină la propunerea Cabinetului pentru un mandat de 5 ani. Președintele este cel care lucrează permanent, ceilalți membri ai Consiliului reunindu-se de două ori pe săptămână. Consiliul numește Directorul general și pe ceilalți responsabili ai Consiliului Director și are sarcina de a garanta imparțialitatea postului.

Annual *BBC* întocmește un raport care cuprinde informații referitoare la finanțe, administrație și la activitatea Corporației în general, raport care este înaintat și Parlamentului.

GERMANIA FEDERALĂ

Deutsche Welle – postul public de radio – are o conducere compusă din Consiliu, Consiliul Administrativ și Directorul General. Cei 17 membri ai Consiliului sunt numiți de Parlamentul federal, de guvernele landurilor și de diferite organizații (bisericească, sindicate etc). Consiliul Administrativ cuprinde 7 membri, câte un membru ales de Bundestag și Bundesrat, unul de Guvernul federal și 4 de diverse grupuri și organizații. Directorul General este ales de Consiliu pentru un mandat de 6 ani.

Sub aspectul competențelor, Consiliul reprezintă interesele publicului, asistă Directorul General în ce privește programele și adaptarea lor la principiile de bază ale *DW*. Consiliul Administrativ supervizează managementul Directorului General, cu excepția pregătirii și planificării programelor. Directorul General, administrând independent *DW*, este singurul responsabil de conceperea și planificarea programelor și de managementul întregului post.

ARD și *ZDF* sunt cele două posturi publice de televiziune germane, a căror structură de conducere este similară. Spre exemplu, în ceea ce privește *ZDF*, în fruntea postului se află Directorul General, care este ales-cu cel puțin 3/4 din totalul voturilor- din rândul celor 77 de membri ai Consiliului de Conducere. Acesta reunește membri marcanți ai societății civile din Germania și reprezentanți ai partidelor politice. Consiliul este responsabil cu politica redacțională a postului, cu supervizarea bugetului și cu respectarea standardelor de calitate și independență a programelor.

BELGIA

RTBF - Radio-televiziunea belgiană a Comunității franceze - este o întreprindere publică autonomă cu caracter cultural aparținând Comunității franceze și care are personalitate juridică¹⁶.

Organele de conducere ale *RTBF* sunt administratorul general, consiliul de administrație și directorii generali. Mecanismul de desemnare a administratorului general este complex, presupunând stabilirea mai întâi a sarcinilor acestuia de către Guvern, scoaterea postului la concurs prin anunț public; apoi urmează o preselecție a trei candidați efectuată de Guvern, după care aceștia sunt audiați de Consiliul Superior al audiovizualului și de Colegiul de autorizare și de control. În fine, urmează desemnarea

¹⁵ Sursa: www.bbc.co.uk

¹⁶ Décret portant statut de la Radio-Télévision belge de la Communauté française (RTBF) - Décret du 14 juillet 1997, sursa: www.rtbef.be

administratorului general de către Guvern, după desemnare administratorul trebuind să prezinte un program cultural și de gestiune în fața Consiliului Comunității franceze. Mandatul acestui administrator este de 6 ani și el poate fi revocat înainte de termen tot de către Guvern – prin hotărâre – pe baza unui aviz conform al consiliului de administrație. Acest consiliu de administrație îi numește pe directorii generali.

Consiliul de administrație este compus din 13 administratori, fiind ales pentru durata legislaturii de către Consiliul Comunității franceze pe baza sistemului reprezentării proporționale a grupurilor politice recunoscute. Președintele și vicepreședinții Consiliului de administrație împreună cu administratorul general formează Comitetul permanent.

Consiliul de administrație stabilește un raport anual asupra activității sale, raport care se referă la conturile anuale, la bilanțul contabil și la inventar, la executarea misiunii sale de serviciu public, la executarea programului de activitate previzional. Acest raport este supus examinării comisarilor de conturi, Guvernului, Consiliului Comunității și Consiliului superior al audiovizualului.

UNGARIA

Conducerea radioului și televiziunii publice¹⁷ este o entitate legală independentă sub supravegherea Parlamentului. Bugetul conducerii este aprobat de Parlament. Acesta alege și membrii conducerii cu votul a cel puțin jumătate plus unu din numărul parlamentarilor pentru un mandat de 4 ani. Numărul minim de membri ai Conducerii este de 5. Șeful Conducerii este numit printr-un act comun al Președintelui și al Primului ministru. Ceilalți membri ai Conducerii sunt numiți de grupurile parlamentare, fiecare grup putând numi un membru. Candidații pentru funcția de membru în Conducere sunt audiați în prealabil în comisiile de cultură și presă din Parlament. După numire, membrii conducerii trebuie să depună jurământul în fața Parlamentului și să-și depună declarația de avere la speaker-ul Parlamentului. Conducerea radioului și televiziunii publice depune în fiecare an până la data de 1 martie un raport de activitate la Parlament.

2.4. Canalele de televiziune parlamentare

În Franța, prin legea nr. 99-1174 din 30 decembrie 1999¹⁸ a fost creat Canalul parlamentar. Potrivit acestui act normativ, Adunarea Națională și Senatul produc și difuzează – sub controlul Biroului propriu – prin cablu și pe cale hertziană, un program de prezentare și de dare de seamă a propriei activități. Canalul parlamentar, pe baza unei parități a timpului de antenă, cuprinde două societăți de programe, una pentru Adunarea Națională și alta pentru Senat.

Societatea de programe «*Canalul parlamentar - Adunarea Națională*» este însărcinată să conceapă și să difuzeze emisiuni de prezentare a activităților Adunării Naționale și emisiuni complementare, iar Societatea de programe «*Canalul parlamentar-Senat*» are responsabilități similare pentru Senat. Aceste două societăți de programe sunt conduse de președinți-directori generali numiți pe 3 ani de către Birourile celor două adunări, la propunerea Președinților acestora. Capitalul celor două societăți este deținut în totalitate de cele două adunări iar finanțarea lor este asigurată prin alocări bugetare, fiecare adunare repartizând societății sale suma pe care o consideră necesară pentru îndeplinirea misiunilor acesteia. Canalul parlamentar nu poate difuza nici un mesaj publicitar și nici o emisiune de teleshoping, iar cele două Societăți nu sunt supuse autorității Consiliului Superior al Audiovizualului.

În Germania Federală un canal de televiziune asemănător Canalului Parlamentar din Franța este PHOENIX.

În Canada există «*Canalul de afaceri publice prin cablu*» (CPAC), care reprezintă singurul canal bilingv canadian specializat în programarea integrală a evenimentelor ce se referă la treburile publice și care funcționează 24 de ore din 24 și 7 zile din 7. CPAC este o societate fără scop lucrativ, nedifuzând

¹⁷ Sursa: <http://net.jogtar.hu>

¹⁸ Sursa: www.legifrance.gouv.fr

publicitate comercială, și nu este subvenționată de Guvern, nu este afiliată nici unui Minister sau agenție guvernamentală. Activitățile sale sunt finanțate de 80 de distribuitori de televiziune prin cablu.

CPAC este singura rețea care oferă cetățenilor în direct și fără întrerupere dezbaterile din Camera Comunelor.

Bibliografie:

1. *Legea nr. 41 din 17 iunie 1994 privind organizarea și funcționarea Societății Române de Radiodifuziune și Societății Române de Televiziune*, Publicată în M.Of., Partea I, nr. 153 din 18 iunie 1994
2. *Legea audiovizualului*, nr.504 din 11 iulie 2002, publicată în M. Of., Partea I, nr.432 din 22 iulie 2002
3. *Constituția României*, Regia Autonomă Monitorul Oficial, 2003
4. Consiliul Superior al Audiovizualului din Republica Franceză: www.csa.fr
5. Radio-Télévision Belge Francophone: www.rtb.be
6. Autoritatea Regulamentară a Comunicațiilor din Italia: www.agcom.it
7. Autoritatea pentru Comunicare Socială din Portugalia: www.aacs.pt
8. Autoritatea Suedeză Radio: www.rtv.se
9. Comisia Federală de Comunicații din SUA: www.fcc.gov
10. Francetélévisions: www.francetelevisions.fr
11. BBC: www.bbc.co.uk
12. Boc Emil, *Separația puterilor în stat*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2000
13. Deleanu Ion, *Instituii și proceduri constituționale*, Ed. Servo Sat, Arad, 2000
14. Drăganu Tudor, *Drept constituțional și instituții politice*, vol I-II, Editura Lumina-Lex, București 2000
15. Muraru Ioan, Tănăsescu Simina, *Drept constituțional și instituții politice*, Ed. Lumina Lex, 2001
16. Gicquel Jean, *Droit institutionnel et institutions politiques*, Paris, 1995
17. Grewe Constance, Fabri Hélène Ruiz, *Droits constitutionnels européennes*, PUF, Paris, 1995
18. Leclercq Claude, *Droit iconstitutionnel et institutions politiques*, Litec, Paris, 1999
19. Ionescu Cristian, *Regimuri politice contemporane*, Ed. All Beck, București, 2004
20. Enache Marian, *Controlul Parlamentar*, Ed. Polirom, Iasi, 1998